

7110
A Kézdivásárhelyi

*Paedagógiai
Társaságról*

*Alapítva
1901 évben*

□ *Kiadja a Társaság* □

*Nyomatott Turóczy István könyvnyomdájában
Kézdivásárhelyen. 1911.*

5110

A „Kézdivásárhelyi Pedagógiai-Társaság“-ról.

**Kiadja a:
Társaság.**

25454

Nem vagyunk mi tudósok. — Sokkal több bennünk magunkkal és másokkal szemben is az őszinteség, hogy ezt meg ne mernők vallani. — Mi a tudománynak, a szellemi műveltségnek, az erkölcsös gondolkodásnak és érzelemnek szerény apostolai vagyunk és akarunk lenni. Mindazt a szellemi tőkét, amelyről komoly tudósok és a tapasztalás bebizonyították, hogy az emberiség, közelebbről a mi édes hazánk javára szolgálhat, iparkodunk aprópénzre felváltva a minket megértőkkel közölni. Nem haszonra, annál kevésbé dicsőségre vágyunk, sőt elismerést sem kérünk, csak meghallgatást. Hiszen az a tudat, hogy esetleg hallgatóinkkal oly dolgokat közölhetünk, amelyekkel ők sajátos foglalkozásuk miatt más-ként meg nem ismerkedhetnének, már nekünk elég jutalom; ha azután meggondoljuk még azt is, hogy így tán a szülők lelkébe is belé olthatunk néhány eszmét, elvet, avagy gondolatot, amelyek testet öltve otthon a családi tűzhelynél elősegítik, megerősítik, megrögzítik az iskolában hirdetett tanainkat, akkor jutalmunk a bőségesnél is nagyobb.

Hiszen a mai középiskolai oktatásunk hiányosságának egyik legnagyobb oka éppen az a nemtörődömség, amelyben a középiskola a szülők részéről részesül. A legtöbben beiratják az év elején gyermeküket, s aztán egész esztendőn

át feléje sem néznek az iskolának. Micsoda gyűlölettel eltelt szívvel gondolnak sokszor a tanítóra, ha az eredmény nem megfelelő. Hány-szor halljuk az életben, hogy a tanító nem tanította meg jól, a tanító nem nevelte jól a szellemileg elmaradt, vagy vásottságot mutató fiút. Eszünkbe jut ilyenkor az a régi-régi sokat hangoztatott, fájó igazság, hogy: „Akit az istenek gyűöltek, megtették nevelőnek.” Bátran kimerjük mondani, hogy a magyar tanügyi férfiak mindenkor derekas munkát iparkodnak végezni. Sokszor az eredménytelenségnek épen az az oka, hogy a szülő gyermeke tanítójában nem a lelkiismeretes nevelőt látja, aki legjobb tudása, legerősebb akarata szerint a gondjaira bízott egyénből képzett és jellemes, Istenét és hazáját egyaránt szerető polgárt akar nevelni, hanem valami oly férfit lát, aki elvégezte az iskoláit, megszerzett több-kevesebb tudományos képzettséget, s most fizetésért, kénytelen kelletlen tanítással foglalkozik, s a legnagyobb örömét abban leli, ha tanítványain zsarnokoskodhatik, őket büntetheti, megbuktathatja. Nagyon sok szülő gondolkodik így. Valóban találóan mondják a tanító pályáját „háladatlan pályának.”

Végre valahára meg kell változnia ennek a felette sajnos felfogásnak. A szülőnek gyermeke oktatójában azt az ideálisan gondolkodó s érző férfit kell látnia, aki idegeinek megfeszítésével, szíve minden rezdületével arra törekszik, hogy a gondjaira bízott tanulóból embert, igazi embert, oly egész embert formáljon, aki a komoly tudomány leszűrődött igazságaival felvértezten,

mélységes, imádó szívvél Istene iránt, melegen szeretve hazáját s embertársait, lépjen ki az élet küzdő porondjára. Ezt akarjuk mi a „Kézdivásárhelyi Pedagógiai Társaság” tagjai.

Ámde ki ne akarná ezt?! Hiszen mindenkinek, akinek komoly, belátó, elfogulatlan a gondolkodása és ítélőtehetsége, finoman érző a szíve, el kell ismernie, hogy nemzetünk boldogtanságának legfőbb oka az egész emberek nagy-nagy hiánya. Komoly tudás nélkül, fondorkodó, alattomos, hizelgő lélekkel élvezetekre vágyó szívvél akarnak oly sokan boldogulni.

Tervük nagyon sokszor sikerül. Sikerül a társadalom, a nemzet rovására, mert az ily egyeneket tetteikben nem az önzetlenség, nem az igazság, hanem a haszon vezeti.

Puhányok ők, akiket jobbra-balra lehet időmitani. Nem sokat törődnek ők a haza igazi javával. Puhányokra van hát nekünk szükségünk?! Szó sincs róla.

Valóban semmi szükségünk nincs puhányokra, amolyan dib dáb, felfelé térdreeső, lefelé zsarnokoskodó egyénekre. Az ilyen egyénnel az esetleg elnyomó legfőbb hatalom azt teheti, ami neki tetszik. Nekünk tehát „jellemekre” van szükségünk. Jellemekre, akiknek jelleme igazságon és szereteten épült fel. Ily jellemeket csak az iskola nevelhet.

Jól tudjuk, hogy a vezető szerepet betöltő egyének nagy része, akik hivatva vannak másokat kormányozni, igazgatni, a nemzet egyszerű polgárainak jogos érdekeiket megvédeni, a jogtalanságoktól őket megóvni, megélhetőségüket,

jölétüket előmozdítani, istápolni, a középiskola padjairól kerültek ki, nevelésben a szó igazi értelmében csak ott részesülhettek. Ha már most azt akarjuk, hogy ezen egyének jelleme reánk, hazánkra nézve megfelelő legyen, akkor nemcsak világosan gondolkodó, ismeretekkel telített főket kell nevelnünk, hanem mindenekelőtt melegen érző lelkeket is, akik nemcsak ismerjék nemzetünk ezeréves multját, ismerjék a magyar néplelek mivoltát, a magyar fő gondolatvilágát, de igazán szeretni is tudják.

Lehet, hogy nem vagyunk olyan műveltek mint más népek; lehet, hogy a szellemi műveltségünk még mindig reá szorul más népek adta motivumok felhasználására; lehet, hogy a társadalmi műveltségünk sem oly finoman csiszolt, mint másoké. Mindez többé-kevésbé lehetséges. Ámde az bizonyos, hogy a magyar néplelek, a magyar gondolatvilág, a maga egyszerűségében, a maga bárdolatlanságában is rendkívül értékes. Ezt az értéket kell tehát nekünk megismertetni, megszerettetni, hogy a nép megítélésében, ügyes-bajos dolgainak elintézésében ezek legyenek a mi irányzó oszlopaink.

Oszlopok, mutató fák kellenek tehát nekünk, amelyek utbaigazítással szolgáljanak számunkra minden téren. Ezek az irányító fák azonban nálunk sokszor egészen mások, mint másoknál. Nevetséges egyén volna, aki forró ég öv lakóját egy kalap alá akarná vonni a fagyos észak lakójával. Nem művelt fő, aki a magyart ugyanolyan szempontok szerint akarná elbírálni, mint a németet, angolt vagy franciát.

Művelt fő, igazságon és szereteten felépült „magyar” jellem kell tehát nekünk minden téren, ha azt akarjuk elérni, hogy nemzetünk boldog legyen. Nem ágyukra, nem világot járó tengeri szörnyetgekre, nem a szuronyok millióira van tehát nekünk mindenekelőtt szükségünk, hanem ilyen egyénekre. A jövő kor boldogulását, nem az öldöklő gépek, nem a szuronyok fogják eldönteni, hanem a szó igazi értelmében vett, a szellemen és lelken alapuló műveltség.

Ha nekünk igazságunk van, ha ezt az igazságot a társadalom minden rétege érzi és látja; ha a nemzet vezetésre szoruló egész része érzi, hogy szeretettel munkálkodunk jólétén, hogy beszédünk nem merő frázis, hanem mélyen érző, becsületes, jellemes szívünk őszinte kiáradása, akkor lasankint eggyé forradunk, egy hatalmas egész lelket, az egységes „magyar” lelket alkotjuk, amely aztán minden szépért, jóért és nemesért nemcsak lelkesedni tud, de tenni, dolgozni is akar, s akkor bár kevesen vagyunk, mégis oly erőt fogunk képviselni, a mely erő magában és magától is tud becseset, maradandót alkotni, teremteni, amely méltán megérdemli azután mások őszinte becsülését is.

Jellemeket, egyéniségeket kell tehát nevelnünk, akik minden idegükben, izmaikban, minden csöpp vérükben magyarok legyenek.

Nem tartozunk a rideg determinizmus hívei közé. Igaz ugyan, hogy a testi átöröklést nem lehet ridegen tagadni, ámde amint való az, hogy egészséges, öntudatos neveléssel a gyenge idegzetű, gyenge testalkatu gyermekből, ha egyéb-

ként szervi bajai nincsenek, erős idegzetű, hideget és meleget egyaránt tűrő, munkabíró, akárhányszor izmos férfiut lehet nevelni, éppen úgy nem tagadható az a tény sem, hogy a gyermeki lelket meg és átértő nevelő, szorgos odaadó munkálkodással a gyenge szellemi tehetségű egyedből is a társadalomnak hasznos tagot nevelhet, mert a szellemi tehetséget is lehet erősíteni, fokozni. Itt azonban bizonyos alaptehetségeket tekintetbe kell venni. Nevetségesen hiu munkát végezne az, aki a minden zenei tehetséget nélkülöző gyermekből minden áron zeneművészt akarna képezni.

Nemzetünk nagy kárára van, hogy a köztudat csak az ugynevezett tudományos és hivatalnoki pályákra készülöktől vár tehetséget. Hányszor halljuk az atya fenyegető szavát, aki gyengén tanuló fiát az édes anyja nagy rémületére kereskedőnek vagy iparosnak akarja adni. Hát talán ezeken a pályákon nem kell semmi tehetség sem?! Rettenetes tévedés. Hiszen amíg a legtöbb hivatalnok sablonos munkát végez, rovatokat tölt ki, addig a kereskedőnek önállóan számadásokat kell végeznie, ismernie kell a társadalmi viszonyokat, az ízlést, a műveltség követelte cikkeket; az iparosnak pedig folyton tanulni, gyakorolnia kell magát, hogy a rohamosan fejlődő, gyárakban készített ipari termékekkel lépést tudjon tartani, vagy esetleg ujat, a követelményeknek jobban megfelelőt tudjon alkotni.

Nem így van ez a külföldön. Angliában, Franciaországban, Németországban igen gyakran az ugynevezett értelmiségi osztály jeles ered-

ménnyel négy vagy több középiskolát végzett gyermekét kereskedőnek, iparosnak adja. Innen magyarázható meg, hogy ezen államoknak sokkal fejlettebb kereskedelmük és iparuk van. Ez az oka annak, hogy a külföldön a kereskedő, az iparos sokkal gazdagabb, mint nálunk, sokkal nagyobb tekintélynek örvend, mint nálunk. Angliában egész természetesnek találják a kék zubbonyt viselt minisztert.

Hiába beszélünk mi magyarok addig kereskedelmünk és iparunk pangásáról, hiába ölt lelkesedésünk szalma-lángot a tulipánért, amíg meg nem értjük azt, hogy napjainkban az ország anyagi jóléte a kereskedelmen és iparon nyugszik s épen ezért nemzeti kötelességünk tehetséges, igazi magyar érzelmű, becsülettől s fajunk szeretetétől áthatott egyéneket nevelni ezen pályák számára.

Minő viszás állapotok vannak nálunk e téren. A szülő beadja gyermekét a középiskolába. A fiu gyenge tehetségű szellemileg, a szülők anyagilag. Ha a fiunak külön nevelője lehetne, aki a maga nagy tudásával lelkiismeretes munkáját áldozná a fiura, amint mondtuk, a gyenge tehetséget nagy mértékben megjavíthatná s szellemi munkát végző pályára alkalmassá tehetné. Ámde a középiskola, ahol tömegtanítás van, ahol a tanárnak gyors ütemben kell előre haladnia a kiszabott tananyag elvégzése miatt, ahol a tanár minden egyes gyermekre korántsem fordíthat annyi időt, mint a külön alkalmazott nevelő, mert hiszen középiskoláinkban a tanár ma csak magyaráz, irányelveket ad s futó lépésben szá-

mon kéri tanítványától munkássága eredményét. Nem a tanár az oka annak, hogy ez így van.

De térjünk vissza. A szegény szülő sokszor szinte anyagi áldozatok árán kérve-könyörögve, ismételtetve, nagy nehezen elvégezteti gyermekével a négy középiskolát. Mi legyen már most a fiuból? Kereskedő, iparos? Isten őrizzen meg e gondolattól is, — kiált fel a szülő. Hiszen nem azért költött reá annyit.

Mi legyen tehát már most a négy középiskolát végzett fiuból? Ur! A szegény szülő téves felfogása szerint: a kereskedő vagy iparos nem ur. A fiúnak tehát mindenesetre hivatalt kell vállalnia. De hát mi legyen? Vasuti tiszt, postatiszt, szolgabíró, jegyző, törvénybíró? A szegény szülő azt gondolja, hogy gyermeke most már akármályik pályára alkalmas az említettek közül. (Ne méltóztassanak kacagni, mert e sorok írója a saját tapasztalásából beszél.) Megkezdődik hát a pályaválasztás. Beadnak egy sereg pályázatot ide is oda is. Mindenünnen elutasító válasz érkezik. Végre aztán megtudják, hogy a mai társadalom alapjában megromlott. Az urak nagyon összetartanak. A szegény, tanult fiut nem akarják soraikban látni. Így gondolkodik főként az édes anya. Pártfogók kellenek, akik gyermeke nagy szellemi tehetségéről, a hivatalos pályára termettségéről, minden iskolai bizonyítványnál hathatósabb tanuságtételt adjanak. Képviselő, plébános, jegyző, volt tanárok, ismerős, távoli rokonok, jószívűség hírében álló eleddig nem ismert jó bácsik mind-mind sorompóba lépnek. Az édesanya dicsér, magasztal, kér, könyörög.

Ki is tudna hát ellenállni?! Ujból beadják a pályázatot valahová. Most már biztos a ki-nevezés, mert annyi az ajánló levél és névjegy, hogy már a számot tekintve sem lehet megtagadni a kérést.

Ime! Ki is nevezték a fiut a m. kir. áll. törvényszékhez: dijtalan díjnok jelöltnek. Van hivatal, de nincs fizetés. A jó szülők vigasztalják magukat, hogy nagyon rövid ideig tart ez. Ezen rövid idő alatt azonban ugyancsak kell küldözgetni a pénzecskét, mert a drága magzat már nem tanuló, aki 7—8 társával együtt lakhatik egy szobában, hanem önálló férfiú, ur, akinek részt kell venni a társadalmi életben. Ez így mégis csak baj! Már csak kapna fizetést. Megtörténik ez is. A hivatalnok ur kap egy napra: 1.60 K, szóval egy korona hatvan fillért.

- A szülők tehát beszüntetik a fentartási díjak küldését. Szegény hivatalnok ur! Egyideig a szégyen nem engedi, hogy segítségért irjon haza. Megpróbálja immár a saját keresetéből élni. Nem sikerül. Adósságot kell csinálni. Ez rövid ideig sikerül, de aztán befagynak a források, s ismét a jó szülőkhöz kell fordulni.

Szegény szülők! Szegény, fiatal, hivatalnok ur! Azok küldik neki az otthon saját maguktól elvont garasokat, ő pedig napi nyolc órán át körmöl. Körmöli, másolja az eléje tett írásokat. Nem szellemi, hanem testet-lelket ölő rabszolgai, gépies munkát végez. Arcáról lassankint eltűnik a pirosság, a szabad levegő hiánya miatt, háta a sok előrehajlásban meggörbül, izmai elpetyhüdnek, lábai megvékonyodnak, ajkairól eltűnik

az ifjúság rózsás mosolya. Node illő is, hogy a hivatalnok ur kellő komolysággal jelenjék meg bárhol.

Igy tart ez évek hosszú-hosszu során át. Végre azonban megváltozik minden. Kinevezik valóságos, csak fegyelmi útján elbocsátható, nyugdíjjogosult irnoknak: azaz igazi hivatalnoknak. Minden rendben van. Meg kell nősulni. Ezt hajtogatja a jó, édesanya is. Végigmennek képzeletben a falu leányain. Ott volna ez is, az is. Ennek is, annak is volna valamicskéje, de egyik sem megfelelő, mert nincs a hivatalnok ur állásához szükséges társadalmi műveltsége. Sok kutatás, keresés, gondolkodás után aztán találnek egyet, akinek a társadalmi műveltsége megfelelő, de a pénze, vagy a birtoka a holdban van. Semmi baj! Nincs is erre nagy szükség. Hiszen a hivatalnok ur kap immár havonként 100 K, azaz száz koronát s lakáspénzt. A fő: a szerelem. Akik egymást igazán, szívük mélyéből szeretik, azok fekete kenyéren is boldogul élnek. Így szokták ezt sokan az életet s az emberi természetet nem ismerők közül mondani.

Megkezdődik tehát az új, boldognak vélt élet. Mindenekelőtt legalább két szobára való elegáns butort vesznek, — részletfizetésre. Egy cselédet is fogadnak, mert hiszen önagysága nem mosogathat maga. Azután csináltatni kell egy elegáns ruhát, amelyben a szükséges vizitéléseket megtehetik. Egy másikat, amelyben a vizitet visszaadókat fogadni lehet. Néhány vacsorát is kell adni az ismerősök tiszteletére, mert hiszen az ember társaslény, szórakozni,

mulatni is kell. Eleinte könnyen megy minden. Szívesen hitelez akárki.

Szívesen hiteleznek, mert az új pároknál mindig jobb anyagi helyzetet gondolnak, mint a minő valójában van. Bizonyos türelmes várakozás után azonban minden hó elsején bemutatják a különböző számlákat. Mi is történik már most?! A férfi vagy jó barátainak jószívűségéhez fordul különféle váltók aláírására, vagy teljesen visszavonu', a saját napi ellátásán takarékoskodik. Ez azután maga után vonja testi erejének rohamos csökkenését, tág teret nyit a könnyű megbetegedéseknek. Ritkán történik meg az, hogy „önagy-sága“ mond le elegáns öltözékeiről. Hiszen napról napra látjuk, szemeink előtt történik az a felette sajnálatos esemény, amely a nők ruházódása terén fejlődik ki. Minden városnak és falunak vannak jómódu, előkelőbb állásokat betöltő egyénei. Nem találunk semmi elitelni avagy kivetni valót azon, ha az ily egyének feleségei s leányai folyton szem előtt tartják a legújabb divatot s a szerint változtatják drága öltözékeiket. Helyes. Utánuk sokan jutnak nem megvetendő jövedelemhez. Boszantóan nevetséges s kétségbeejtő helyzet azonban az, amidőn a kis hivatalnok hozzátartozói a családfenntartó aránytalanul kisebb jövedelméből éppenugy akarnak öltözködni. Nem nagyítás ez. Tessék csak figyelemmel kísérni. Ma megjenik a törvényszéki elnök felesége valami elegáns, legújabb divat szerint készült ruhában és kalapban. Rövid idő múlva ugyan olyan, vagy tán még finomabb ruhát és kalapot hord akárhány a törvényszéken

működő kis hivatalnok felesége, vagy leánya. Itt van társadalmunk legnagyobb baja. Innen magyarázhatók s érthetők meg azok a társadalmi mozgalmak jórészben, amelyek a folytonos fizetés emelésre irányulnak.

Nem jól van ez így. Iskoláinak, sajtónak, a különféle jozan elvekre fektetett társaságoknak immár a 12-ik órában öszi.ite, nyílt szókimon-dással, nem sértve, hanem meggyőzve arra kell törekedniök, hogy az életviszonyokba józanul beleilleszkedni tudó, értelmi műveltséggel bíró egyéneket (individuumakat) neveljenek. Hány-szor hallhatják még napjainkban valamely kivá-lóan képzett, előkelő állást betöltő egyénre az ajakbigyesztve kimondott lesújtó bírálatot: „Igen egyszerű családból származik. Az apja csak csizmadia volt.” Hányszor látjuk, hogy a keser-vesen megszerzett fillérek-ből felnevelt dijnokocska szégyenli az ő édes anyját, mert az egyszerű földmives asszony. Hányszor tapasztaljuk, hogy egyik-másik magát műveltnak tartó egyén min-denről szívesen beszél, csak az édes szüleiről nem, mert azok egyszerű iparosok.

Mindezek a letagadhatatlanul való tények elemi erővel bizonyítják társadalmunk felfogását, amelyet feltétlenül meg kell változtatnunk, ha nagy, hatalmas, boldog nemzet akarunk lenni. A megváltoztatás szükségességének a megérzése s annak férfias keresztülvitele a legnagyobb mértékben fokmérője a józan értelemnek.

Nézzük csak honfoglaló őseinket. Amikor a Duna—Tisza közének dus legelőjü földjén meg-telepedtek, kalandra vágyó szívvél, erős, acél-

izmokkal, bátor fellépésükkel, furfangos hadviselési módjukkal rettegésben tartották egész Európát, amikor végignézték hatalmas nyájaikon nem gondolták, hogy az ő unokáik annak a földnek nagy részét, amelyen méneseik száguldanak, felfogják szántani s szorgos munkával, lemondva a kalandokról, állandó helyhez kötöten fogják megkeresni a mindennapi kenyerüket. Megtörtént. Belátták, megérezték, hogy művelt, békés foglalkozást űző államot kellő közepén fel kell hagyniok eddigi életmódjukkal. Megtették. A kardot, buzogányt és nyilat felcserélték az ásóval, kapával s ekével. A földmivelést, amelyet eddig rabszolgáikkal végeztek s lealázó szolgai munkának tartottak, most már megbecsülték, szorgalmasan üzték. Őseink bölcs belátásának legnyomósabb bizonyítéka ez.

Amint egykor eleink lealázó, szolgai munkának tartották a földmivelést, épen úgy az ország nagy részében a tiszta, fajmagyarok lakta vidékeken a nép szégyennek tartja, ha gyermeke iparossá lesz. Magyar emberhez illő foglalkozásnak egyedül a földmivelést tartja.

Mi azonban tudjuk és érezzük, hogy ma már minden komoly ember országunk anyagi felvirágzását egyedül az ipar igazi fellendülésében látja. Ennek igazságul való elismeréséhez nem kell nagy ész, sok tanulmány. Elő kell csak venni a statisztikát. Ez az ujabban nagy tökéletességre emelkedett tudomány napnál világosabban megmutatja nekünk, hogy évenként mily óriási összegeket adunk oly ipari cikkekért is a külföldnek, amelyeket itthon kényelmesen, minden

nagyobb tudás, ügyesség nélkül akár a gyermekek és az öregek is előállíthatnának az év azon időszakában, amikor a magyar ember mezei munka hiányában jóformán semmi érdemleges munkát nem végez. Gondoljunk csak a szőlő és gyümölcs szállító kosárkákra. Milyen kisjelentőségű ipari cikknek látszik. A statisztika azonban bebizonyította, hogy évenként több százezer koronát adunk a minket gyűlölő és mindenáron kiszákmányolni akaró külföldnek, ezért is. Hát még a többiek! A különféle ruhaszövetek, női piperecikkek, bőrárúk, gazdasági eszközök, gépek, gyermek-játékok révén mily óriási összeg vándorol el tőlünk évenként. Mily fájdalmasan érinti a lelkünket, ha meggondoljuk, hogy a külföld ipari termékeihez igen nagy részben a nyers anyagot mi szolgáltatjuk. Igen, mi adjuk az anyagot olcsó pénzért, s visszavesszük a feldolgozott, igen sokszor selejtes árut drága pénzért.

Sokan vannak az országban, akik vagy komolyan a magyarság boldogítói akarnak lenni, vagy csak hivatalból, hogy ők maguk boldoguljanak, a nép hivatott vezére vé tolják fel magukat, s aztán teleszájjal röpitik világgá nemzetboldogító, legtöbbször nem meggyőződésből származó, de szépen hangzó, a könnyenhívő magyar fülének jóleső, nemzeti mázzal bevont eszméiket. Hányszor halljuk a kézzel-lábbal hangsúlyozott kijelentéseket, hogy Magyarországon csak akkor lehet ipar és kereskedelemről szó, ha előbb felállíthatjuk az önálló vámterületet. Ne értsen senki minket félre! Mi is szívünk mélyéből óhajtkuk, értelmünk minden belátásával helyesnek ismerjük

el az önálló vámterület felállítását, a gazdasági különválást, mert ennek létrejöttével nemcsak papiroson, hanem valóságban is független hazának volnánk a lakói.

Nekünk azonban egyelőre az önálló vámterület nélkül is felette nagy szükségünk van önálló iparra. Nem akarhatunk mi a sokkal fejlettebb iparu külföldnek szállítani. Bárha a saját szükségleteinket tudnók ellátni. Nem volt-e boldogabb a magyar akkor, amidőn az orsó és rokka még nemes asszonyaink házában is pergett? Igaz ugyan, hogy az a házi szöttes külső finomságra nem vetekedhetett a mai gyárakban előállítottakkal, de bizonyára sokkal tartósabb volt, s ami a fő korántsem került annyiba, mint a mai. Azt mondják, hogy nem érdemes ma már a szövessel-fonással házilag foglalkozni, mert azok házi előállítása sok időbe kerül, már pedig közismert igazság, hogy az idő pénz. Valóban az. Ezt soha egy pillanatra sem jutott eszünkbe tagadni. Ámde méltán kérdezzük, hogy egyszerű és előkelő nőink nem pocsékolnak-e el sokkal több időt?! Mivel foglalkoznak a hosszú télen át földmivelő asszonyaink és leányaink?! Mennyi időt töltenek el előkelő asszonyaink és leányaink haszontalanul az utcán, a szalonokban, a báltermekben, a különféle légből kapott eszmékért vívott harcokkal a gyűléstermekben?! Nem sértő szándékból mondjuk ezt. Hiszen mi tudjuk, hogy mihelyt a magyar nő valaminek a feltétlen igazságáról komolyan meggyőződött, azt tőle telhető minden módon meg is akarja valósítani. Ma más a korszellem, ma más a magyar nő meggyőződése.

De térjünk vissza. Valaki méltán megjegyezhetné, hogy igen sötét színekkel rajzoljuk meg társadalmunk képét. Hiszen van már elég gyárunk, de azok sem tudnak boldogulni; aztán meg a magyart alig-alig alkalmazzák ott.

Nem egészen áll így a dolog. Gyáraink, illetve a hazánk területén működő gyárak a lehető legnagyobb részben nem magyarok. Idegen tőkéből (bár sokszor állami segítséggel) idegen tulajdonosokkal az élükön állottak elő azok. Várhatjuk-e, hogy ily viszonyok mellett ezek a gyárak becsületebb árut, olcsóbb árért adjanak nekünk, mint a külföldiek? Tapasztaljuk-e, hogy népünk gyermekei a finomabb ipari ágakban képzettek? Szó sem lehet erről. Nem is lehet várni, mert hiszen hiányzik az előképzettségük. Ez az oka annak, hogy a hazánk területén működő gyárakban iparosaink csak a durvább munka elvégzésénél nyerhetnek alkalmazást. Nem jól van ez így. Ha tehát azt akarjuk, hogy a magyar nemzet ne adja pénzét a külföldnek olyan dolgokért, amelyeket egy kis jóakarattal itthon is előállíthatnánk, akkor ne várjunk mindent az államtól, hanem kezdjünk mozogni mi magunk. Ugy várjuk a felülről jövő segítséget, mintha bizony az állam tőlünk teljesen független valami volna, amely pénzét nem polgárainak a zsebéből, hanem valamely idegen bolygóról kapja.

Mi vagyunk az állam! Nekünk magunknak kell talpra állni. Be kell látnunk, hogy az ország területe nem növekszik a lakosok növekedése arányában. Az a kis földterület, amelyet ma művel a gazdája apától örökölt százados mód-

szer szerint, nem növekszik, sőt folyton kisebbedik, mert mindig több és több örökös között oszlik meg. Jelenben már a gazdája sem tud belőle megélni, hát hogyan éljen meg abból a jövőben több gazda, nagyobb család?! Hiu beszéd a belterjes gazdálkodást emlegetni folyton. Egy ideig segít a bajon, de aztán azt sem lehet a végeletekig folytatni. Bármiként csűrjük-csavarjuk hát a dolgot, arra a határozott meggyőződésre kell jutnunk, hogy nemzetünk anyagi gyarapodása s így sok tekintetben hatalmassága, függetlensége, tehát a boldogsága is az iparon és a kereskedelmen nyugszik.

Meg kell tehát változtatnunk eddigi felfogásunkat. Ne mondja senki azt sem, hogy a magyarnak nincs tehetsége az iparra és kereskedelemre. Egy pillanat sok vidékünk csekély mértékben üzött házi iparára, egy pillanat a lovat vagy ökröt vásárló és alkudozó gazdára minden érvnél hatásosabban szól hozzánk.

Nyersterményeink bőségben vannak; a lehetőségünk nem hiányzik, az akaratunk is meg volna, tehát csak a társadalmi felfogást kellene megváltoztatnunk, amely sok tekintetben a faj magyarhoz nem illő foglalkozásnak tekinti az ipart és a kereskedelmet.

Semmiesetre sem ecseteltük tulságosan rikitó színekkel előzően a kis hivatalnok életét! Már most újból kérdezzük, nem ipari, sőt rabszolgai munkát végez-e az, akinek munkáját ma bármely írógépen elvégezheti az is, aki úgy, a hogy megtanul irni és olvasni. Szükséges és ésszerű-e a magyarnak gyermekét mindenáron taníttatni

csak azért, hogy nagy igények mellett, szolgabérért, ilyen szolgai munkát végezzen?! Azzal a képzettséggel, amelyet a leglőbbször szük, sötét, tulzsufolt, irodának csufolt helyiségbe visz, nem vihetné-e sokkal többre mint iparos, vagy kereskedő?! Az élet örömeinek folytonos megvonása, sőt a kellő táplálkozásról való lemondás, az adósságokkal való folytonos élet-halál harc nevezhető-e életnek?! Ezért teremttette volna hát az a bölcs Mindenható az embert, a természetekoronáját?! Szó sem lehet erről.

Mihelyt lemondunk arról a nevetségesen dőre gondolatunkról, amely vissza-visszajár századok letűnt utján, hogy örömet lelje és büszkeséget nyerjen valódi vagy képzelt nemesi oklevelek megtekintéséből az ipar és kereskedelem lenézésére, mint oly foglalkozásokra, amelyek nemes emberhez nem illők, — nemzeti jólétünknek meg kell változnia.

Hiszen korunk vallástalan, minden eszményiséget megvető, csak az élvezetekben bujálkodó szelleme mellett nekünk csak az nagy-nagy, mélységes vigasztalásunk, amely erőt ad a mi küzdelmeinknek, hogy a vér nem változhatik vízzé. Lehetetlenségnek tartjuk, hogy az az ősi vér, amely annyi vészben-viharban (bocsánat e sokszor hangoztatott, de igaz kifejezésért) szenvedve-küzdvé, de mindig bizva, a becsület, a jellem útjáról soha egy pillanatra le nem térve, fenntartva ezt a mi édes, szép hazánkat, — megváltozott volna. Szó sem lehet erről. Meg van ez most is a fajmagyarságban. S még valami! Megvan benne a józan értelem, a bölcs belátás,

a helyes ítélőtehetség. Meg van, de szunyadozik, alszik, vagy téves utakon kalandozik. Fel kell tehát ébresztenünk, vagy ha ébren van, a helyes utra kell vezetnünk. Ámde hogyan ?!

A műveltség minél intensívebb terjesztésével. Műveltség (kultura)! Alig-alig akad szó, amelyet gyakrakban használnának; s mégis mily kevesen értik a maga igazi mivoltában.

Mi bizonyára nem csak azt tartjuk műveltségnek, aki a legujabb divat szerint öltözködik, fésülködik, aki szépen tud táncolni, konyit a francia nyelvhez, ért valamit az idegen zenéhez, helyesen tud köszönni, ülni és állni, tudja a társaságot könnyedén, olcsó szellemeskedéssel vezetni és mulattatni.

Ámde azt sem tartjuk a műveltség letéteményesének, aki az előbb mondottakhoz nem sokat ért ugyan, de annál mélységesebb, tágabb körű, felette sokoldalú ismerettel telített főt hordoz.

A műveltség (a kultura), nem apró-cseprő dolgokban, de nem is az egetverő tudományban nyilvánul csak egyedül. Amily esztelenség volna a pesti művelt társalgóból elsajátított ismereteket s tetszetős cselekedeteket a műveltség fokmérőjének tartani, épen oly döreség volna a műveltséget egy bizonyos társadalmi osztály, a tudományokkal hivatásszerűen foglalkozók sajátjának gondolni. Ne legyen senki büszke a tudományára. Ne higye, hogy az csak mélységesen gondolkodó kopouyák szüleménye. Gondoljunk az útörökre, a kezdőkre. Nem az volt-e az első számtannal és mértannal foglalkozó

egyén, aki még az oly távol eső őskorban, megmérte földjét az elképzelhető legegyszerűbb módon? Ime a geometria és matematikai tudományok kezdete! Vagy tán az őskor embere, aki néhány fából összerótt csónakán a tenger hullámaira ereszkedett, s aki éberén örökös szemmel figyelte meg a csillagok járását, hogy így az időjárásra, a tenger apályára-dagályára, az utirányra szerzett tapasztalatait a maga számára értékesítse, — nem az első csillagász volt? Ime az astronomia alapja. Így mehetnénk tovább és tovább. Beszélhetnénk az első orvosokról, jogtudósokról, akik nem végeztek egyetemet, nem is ismerték a betűvetés mesterségét, s mégis eme tudományoknak első alapvetői voltak. Megemlíthetnők az első képfaragót, aki valami hegyes kővel vagy csonttal az első szobrot alkotta meg agyagból vagy kőből. Felhozhatnók az első képíró, aki valami iromba szerszámmal, még irombább módon, de mégis valami művészi ihletől áthatottan először ékesítette fel a ruháját.

Valóban! A műveltség (a kultúra), nem egyesek kiváltsága, nem mélyen járó agyaknak a semmiből létrehozott találmánya. A műveltség közkincs, édes mindnyájunk anyagi és szellemi életének szükség követelte fokozatos fejlődésének a terméke.

Nem hiába mondják az embert a leglustább teremtménynek. A vadnépek, amíg a rendelkezésükre álló földön a természet minden munka nélkül hozza meg számukra az eledelt, amíg az időjárás nem kényszeríti őket erősebb, viharral, hideggel jobban ellenálló lakások épí-

tésére, földmiveléssel, iparral nem foglalkoznak. Ámde midőn a föld mind mostohább és mostohább lesz, mert a folyton fokozódó igényeknek a maga erejéből nem tud megfelelni, a vadember a szükség kényszerítő hatása alatt gondolkodni kezd, kitalálja, hogy a magot el lehet vetni, hogy a növényeket mintegy kényszeríteni lehet a bővebb termésre. Ime a földmivelés kezdete, amellyel kapcsolatban van az ipar folytonos fejlődése, mert az ember mindig jobban és jobban, könnyebben, kellemesebben akarja munkáját elvégezni, tehát mindig megfelelőbb eszközről kell gondoskodnia. Valóban! Az ember legnehezebb munkája közepette is a könnyítésre, a kellemesebbé tételre gondol szinte ösztönszerűen. A költészet, a dalolás művészete segítségére siet ebben. Micsoda gyötrelem volna a földmivelő magyar leányok munkája, ha közbe-közbe dévajkodó, szerelmes dalokra nem nyílnának ajkaik. Hány újabb és újabb, a magyar nép lelkivilágát kifejező költemény és nóta születik meg munka közben, a műveltség (a kultúra) jellemzésére, talán-talán nem is annyira jókedvből, mint életszükségletből. Ime a költészet, az ének összefüggése a munkával, a műveltséggel.

Nem akarunk immár a felvetett kérdésekkel bővebben foglalkozni, mert azt gondoljuk, hogy az eddigiekből a kiviláglik a földmivelésnek, az iparnak és a kereskedelemnek, (amely e kettő között az érdekek követelte kölcsönös kicserélés munkáját végzi) — nemcsak a műveltséghez (a kultúrához) való szoros odatartozása, de egy-szersmind az is, hogy ezek voltak mai művelt-

ségünknek kezdetei, ezek alkotják ma is az alapot, ha tehát tovább akarjuk fejleszteni műveltségünket, amint kell is, mert hiszen mindennél erősebb életösztön elemi erővel késztet minket erre, elsősorban is a létrehozó alap minél észszerűbb és becsületesebb fejlesztéséhez kell fogunk.

Íme a mi lelkesedésünk alapja, a műveltség alapjaiért.

A megváltozott korviszonyok józan mérlegelése mellett nem lehet nemzetünk nagygyá, hatalmassá a földmivelés, ipar és kereskedelem igazi tökéletesedése nélkül. Ezt a folytonos tökéletesedést, amellyel karöltve jár boldogulásunk, csak akkor érhetjük el, ha megváltozik társadalmunk felfogása, ha legjobb, fajmagyar családaink örömmel adják e pályákra gyermekeiket nem azért, mert nem tudnak tanulni, hanem igenis azért, mert tudnak tanulni, mert van tehetségük, amelyet bőven értékesíthetnek e pályákon, s amely folyton nagyobb és nagyobb tekintélyt van hivatva e pályáknak szerezni.

Hatalmas, az egész nemzet életét átalakító boldogító cél volna ezt a felfogást átvinni, élő valósággá tenni a köztudatban. Ámde miként volna ez lehetséges?! Minő feladat vár itt a neveléssel hivatásszerűen foglalkozó egyénekre?!

A dolog sokkal egyszerűbb, mint gondolnók. A kivitel ugyan nem könnyű, mert hosszabb időt igényel, s mert a helytelen felfogás szülte félreismerés sokszor keserű perceket is okozhat nekünk. A tudat azonban, hogy egyenes, őszinte, szerető szívvvel nemzetünk javát akarjuk munkálni, bőséges jutalmul szolgál a félreismerés keserűségeért. De térjünk vissza.

A bölcselők (az igaziak!) ma már egyhanguan vallják, hogy a műveltségnek (a kulturának) egyedüli célravezető emelője az „értelem“ fejlesztése, a tiszta fő, a helyes belátáson alapuló tudatos meggyőződés, amint tán már egy kissé hosszúra is nyúlt emelkedésünk folyamán többször liangoztattuk. A lelkesedés, amely szépen hangzó kifejezések, dallamos hang, megnyerő külső hatásként keletkezik lelkünkben a ható okok megszűntével csakhamar elillan; ámde az a lelkesedés, amely a lelkek mélyében gyökerező igazságoknak az értelmes belátás segítségével ad erős meggyőződésen alapuló tudatot, az a lelkesedés nem szalmaláng, nem alszik ki oly hamar, mert az értelem éleszti, táplálja.

Növelni az értelmet, a hamisítatlan magyar tudatos belátást, minden tudomány leszűrődött igazságai, a költészet, az ének a zene nevelő segítségével: a műveltséget (a kulturát), amely nem egyeseké, hanem mindenkié, a szó valódi értelmében közkinccsé tenni, annak áldásos gyümölcseiben szegényt és gazdagot, férfit és nőt egyaránt részesíteni, mily igazán szépen megfogalmazott cél. Ezt akarja a „Kézdivásárhelyi Pedagógiai Társaság.“

Lehet ugyan, hogy ezen kitűzött célunkat több, most még nem is sejtett okból nem érjük el mindenben, de az, amint minket nem hangol le, nem keserít el, mert hacsak néhány elvelet mag talál is termő talajra s növekedik, ha nem is fává, de élő, virágzó cserjévé, már a közművelődést előmozdítottuk, épenugy nem jogosít fel senkit sem arra, hogy a mi munkánkat kicsinyes-

kedő, nyegle lenézéssel fogadják. Minden embernek kötelessége a nemzetre hasznosnak elismert kulturavak tovább fejlesztése, átadása a jelenben élőknek s így közvetve az utódoknak. Nekünk magyaroknak, akik itt élünk Európa kellő közepén, testvértelenül, igazi jóakaratot senki részéről nem tapasztalva, de nem is várhatva, nekünk magunknak kell nemzeti alapon álló műveltségünk fejlesztőinek lenni. A fejlesztésnek eme felette szép, hogy ne mondjuk kötelességszerű munkájában igen szívesen látnók mindazokat, akik nagy Széchenyink mondását: „Nagy, boldog és dicső egyedül úgy lesz nemzet, ha az értelem köréből kormányoztatik“ nem futó frázisnak, hanem élő valóságnak tartják, s abban az erős meggyőződésben élnek, hogy a magyart a jövő ezredévben csak a minél szélesebb rétegben elterjedt értelmes belátáson alapuló, nemzeti műveltség tartja fenn. (Még egyet! Nem kidolgozott művet, hanem csak eszméket akartunk adni.)

A „Kézdivásárhelyi Paedagógiai Társaság“ alapszabályai.

1. §.

A társaság címe, pecsétje és székhelye. A társaság címe: „Kézdivásárhelyi Paedagógiai Társaság“. Pecsétje a címből és az 1901. évszámból áll. Székhelye: Kézdivásárhely.

2. §.

A társaság célja. Elsősorban a kézdivásárhelyi, azután a környéken működő tanitással foglalkozó egyének, nemkülönben a nevelés iránt érdeklődők egy társaságba gyűjtése közös tevékenységre.

Az összes iskolafajok összhangzatos működésének és szerves összekapcsolásának elősegítése és támogatása.

Az iskola és a társadalom szorosabb összekapcsolása, hogy így a tanítás és a nevelés ügye iránt nagyobb érdeklődés legyen kelthető.

Közös eszmecserék a nevelés és oktatás körébe vágó dolgokról s aztán az így igazsággal megállapított irányelveknek terjesztése nyilvános előadásokon.

Az általános közműveltség emelése, pártolása és irányítása.

A tanításra, irodalomra és művészetre vonatkozó mozgalmak figyelemmel kísérése, szóval minden szép, jó és nemes eszme terjesztése.

Végül a jótékonyság előmozdítása és gyakorlása az iskolákban.

A tagok anyagi és szellemi érdekeinek a megvédése.

3. §.

A cél eszközei. A befolyó alapító, rendes és pártoló tagsági díjak, adományok és jövedelmező nyilvános ismeretterjesztő előadások bevételei.

4. §.

A társaság tagja. Rendes, alapító, pártoló és tiszteletbeli tagok. Rendes tagok a város területén levő összes iskolák működő egyénei és a közönség köréből azon művelt polgárok, akik magukat a társaság kötelékébe felvéletelni óhajtják. Elfogadásukról azonban a társaság határoz. A rendes tagok évenként 1 (egy) korona tagsági díjat fizetnek. Áthelyezés, elköltözés esetén a tagság megszűnik, hacsak az illető azt külön bejelentés útján meg nem akarja tartani.

Alapító tagok, akik a társaság pénztárába egyszer s mindekorra 50 koronát befizetnek. Intézetek és társulatok is lehetnek alapító tagok. Ilyen esetben egy rendes tag jogait az illető intézet vagy társulat megbízottja gyakorolja.

Pártoló tagok, akik évenként 2 (kettő) koronát fizetnek a társaság céljainak az előmozdítására.

Tiszteletbeli tagok, akiket a társaság kiváló érdemeik elismeréséül ilyenekké választ.

5. §.

A tagok választása. A rendes tagok belépési szándékukat a titkárnál bejelentik, vagy két rendes taggal ajánlják magukat. Felvételükről a választmány határoz. Határozatát a tagsági jegy megküldésével fejezi ki.

Alapító és pártoló tagok gyűjtése mindenekelőtt a választmány kötelessége, de az e téren való buzgolkodás a rendes tagok hivatása is.

A tiszteletbeli tagokat a választmány javaslatára a közgyűlés választja meg.

6. §.

A tagok jogai és kötelességei. A társaság rendes, alapító és tiszteletbeli tagjai egyenlő jogokat gyakorolnak. A tanácskozás jogától eltekintve, választók és választhatók. Minden tagnak csak egy szavazata van.

A pártoló tagoknak tanácskozási joguk van, de szavazati joguk nincs. Nem is választhatók.

A tagok kötelességei a társaság céljának buzgó előmozdítása, a tagsági kötelezettség teljesítése a gyűléseken való megjelenés és esetleges megbízások elfogadása.

7. §.

A társaság vezetése. A társaság legfőbb ügyeiben az évenként összehívott közgyűlés intézkedik. A közgyűlés azonban a társaság ügyeinek közvetlen vezetésére 16 tagu választmányt szervez, nemkülönben a társaság képviselésére, ügyeinek intézésére és a határozatok végrehajtására tisztikart választ.

8. §.

A közgyűlés. A közgyűlést a társaság minden tanév elején az őszi hónapok egyikében tartja. A közgyűlést az elnök névre szóló és a tárgysorozatot is feltüntető meghívóval hívja össze.

A közgyűlés határozatképességéhez első ízben legalább a tagok teljes számának a fele szükséges; ha az első közgyűlésen ennyi tag sem jelenne meg, az elnöknek egy hó leforgása alatt újból össze kell hívni a közgyűlést, amely már most tekintet nélkül a megjelent tagok számára határozatképes.

A közgyűlés tárgysorozata. Elnöki megnyitó.

a) 2 tag kiküldése a jegyzőkönyv hitelesítésére.

b) évi titkári jelentés,

c) pénztári jelentés,

d) a számadások felülvizsgálása,

e) költségelőirányzat elfogadása,

f) esetleges tisztujítás,

g) a társaság céljait szolgáló értekezések és előadások,

h) a választmány határozatai ellen beadott fellebbezések elbírálása,

i) az alapszabályok módosítása, esetleg megváltoztatása,

j) indítványok.

9. §.

A választmány. A választmány tagjait a rendes és alapító tagok közül három évre a közgyűlés választja titkos szavazással. A választmány 16 tagból áll; 8 tisztviselő és 8 választott. A

gyűlésen megjelent tagok végérvényesen határoznak. Választmányi gyűlést kell tartani a közgyűlés előkészítésére, ezenfelül a választmány annyi-szor ül össze, ahányszor erre szükség van.

A választmány határozatait szavazással hozza. A határozatok érvényességéhez szótöbbség kell. Személyi ügyekben a szavazás titkos.

A választmány teendői és jogköre.

a) az alapszabályok szerint a közgyűlés ki-tűzte cél megvalósításában buzgólkodás, s a vett határozatok végrehajtása.

b) A közgyűlés tárgysorozatának a meg-állapítása,

c) szükséges javaslatok előterjesztése,

d) közvetlen örökös a pénzkezelés és a tár-saság más vagyonára. Erről jelentést kell tennie a közgyűlésnek,

e) rendes, alapító és pártoló tagok ajánlása, tiszteletbeli tagok javasolása a közgyűlésnek,

f) rendes tagoknak a közgyűlés elé terjesz-tendő indítványainak, vagy kéréseinek az átvétele és véleményezése,

g) rendkívüli közgyűlés összehívása, ha azt a szükség, vagy 10 rendes tag kívánja,

h) javaslattétel a tagok kizárására,

i) jótékonyág gyakorlása a közgyűlés meg-bizásából a szükséghez és időhöz mérten.

A közgyűlés jóváhagyása reményében 50 koronáig terjedő kiadások utalványozása.

A választmány határozata 8 napon belül a közgyűléshez megfellebbezhető.

10. §.

A tisztikar. Tagjait a közgyűlés 3 évre választja. A tisztikar áll az elnökből, 2 alelnökből, a titkárból, pénztárosból, ellenőrből és jegyzőből. A tisztikar megválasztása titkos vagy nyílt szavazással, avagy közfelkiáltással történik, amint a közgyűlés többsége óhajtja. A leköszönt tagok újból választhatók.

11. §.

Az elnök. A társaságot úgy egyesekkel mint más társaságokkal és hivatalokkal szemben hivatalból képviseli. A levelezéseket és kiadványokat a titkárral együtt aláírja. Vezeti a gyűlések tanácskozásait, kimondja és érvényre emeli a hozott határozatokat. A választmány jóváhagyásával 20 koronáig terjedő kiadásokat kiutal. Tekintélyével előmozdítja a társaság tekintélyét.

12. §.

Az alelnökök. Az elnöktől akadályoztatása esetén hivatalból mindenben helyettesítik és képviselik.

13. §.

A titkár. Végzi a társaság hivatalos levelezéseit s a kiadványokat az elnökkel együtt aláírja. Őrzi a hivatalos irattárt, a társaság pecsétjét, az elnökkel együtt összeállítja minden gyűlés tárgysorozatát és évenként a társaság működéséről jelentésben számol be.

14. §.

A pénztáros. Kezeli a társaság pénzét, amelyről pénztári naplót és tőkekönyvet vezet. Összegyűjti s nyugtázza a tagsági díjakat, nemkülönben minden más jövedelmet. 100 koronánál nagyobb összeget kamatozás végett a takarékpénztárban kell elhelyeznie, ahonnan csak az ellenőr és az elnök tudtával vehet fel pénzt. Kifizeti az elnöktől kiutalt s az ellenőrtől láttamozott összegekről szóló nyugtákat. A választmányiak épenugy, mint a közgyűlésnek jelentést tesz a társaság vagyonáról, amelyért ugy a jelen, mint az esetleg reá váró vagyonával felelős.

15. §.

Az ellenőr. A pénztároshoz hasonlóan naplót vezet a társaság pénzéről. A nyugtákat és ellennyugtákat ellenjegyzí, a pénztárosnak sürgős és nagyobb teendőkben segítségére van, az ellenőrzés elmulasztásából származó károkért vagyonával felelős.

16. §.

A jegyzők. Felváltva vezetik és őrzik a rendes, választmányi és közgyűlések jegyzőkönyveit, kiadják a jegyzőkönyvi kivonalokat, s mint választmányi tagok is közremunkálnak a társaság érdekeinek az előmozdításán, végül a titkárt szükség esetén helyettesíthetik.

17. §.

A társasági tagság megszűnése. Megszűnik a társaság tagja lenni:

a) aki kötelezettségének 5 évig felhívás után sem tesz eleget.

b) aki meghalt.

c) aki a város területéről eltávozik s a társaságból való kilépését bejelenti.

d) akit a társaság kizár.

18. §.

Ha a társaság az alapszabályokban kitűzött célját és működési körét elhagyja, vagy ha további működése az állam és a tagok érdekeit veszélyeztetné, akkor a társaság működését a m. kir. kormány felfüggeszti s a megindított vizsgálat eredménye szerint vagy az alapszabályok pontos megtartására kötelezi, vagy véglegesen felosztja.

19. §.

Felosztás. Előre nem látható, véletlen vagy szándékos okok, ha a társaság felosztatását követelnék, a társaság meglevő vagyonát a kézdívásárhelyi tanintézetek között egyenlő arányban felosztja s azokat az illető intézetek mint alapítványokat a társaság nevében kezelni s kamataikat szegény tanulók könyvvél és ruhával való ellátására kötelesek fordítani.

20. §

A feloszlás kimondására a társaság tagjai $\frac{4}{5}$ részének a jelenléte s a jelenlevő $\frac{2}{3}$ részének igenlő szavazata szükséges, a 19. §. megtartása végett azonban még ezen esetben a belügyminiszter jóváhagyása is szükséges.

Kézdivásárhely, 1911. évi március hó 1-én.

Asbóth Viktor dr.
főgimn. tanár, elnök.

Biró Lajos,
főgimn. tanár, titkár.

